

Om att utreda omvändelsens äkthet

De asylprövande myndigheterna i Finland och i flera andra länder använder sig av test för att utreda om en asylsökandes omvändelse är äkta, så att den inte används som ett kryphål för att få asyl. Vilken bild ger dessa tester av religiös tro, frågar Lars Hertzberg.

Maximal misstro

Chefen för Migris asylavdelning refererade på Twitter ett domslut från en finländsk förvaltningsdomstol (det framgår inte vilken), där man bedömde om en asylsökandes omvändelse till kristendomen var äkta. Domstolen kommer fram till att omvändelsen inte är trovärdig, och att det därför inte kan bevisas att den asylsökande kommer att utsättas för hot i sitt hemland Afghanistan. (Se Kirkko ja kaupunki, 13.10.2017.)

Anledningen till att många finländare har så svårt att sätta tilltro till muslimers omvändelse är kanske att vi har förlorat sinnet för vad en religiös livshållning kan betyda i en människas liv.

Man kan föreställa sig följande dialog. Den sökande, låt oss kalla honom NN, har fått avslag på sin ansökan och deporterats till Afghanistan. Han ställs inför en talibandomstol:

Domaren: "Vi har fått rapporter från dina landsmän om att du har avfallit från den rätta tron."

NN: "Ja men det är lugnt. En förvaltningsdomstol i Finland ansåg att omvändelsen inte var äkta."

Domaren: "Nå då så. Gå i frid! Inte ett hår ska krökas på ditt huvud."

Fantasin är grotesk, och den avslöjar det absurda i föreställningen att en omvändelse som inte övertygar en finländsk förvaltningsdomstol inte heller kommer att provocera en rigorös islamistisk domstol till att utfärda det dödsstraff som enligt en strikt tolkning av sharialagstiftningen ska utdömas åt dem som avfaller från den muslimska tron.

De asylprövande myndigheterna står onekligen inför ett dilemma. Man är rädd för att omvändelse till kristendomen ska bli ett gigantiskt kryphål som automatiskt berättigar till asyl. En sådan risk finns kanske, men den ska inte överdrivas. Jag tror inte att de flesta präster lättvindigt döper alla dem som söker sig till hens kyrka. De som misstror muslimernas omvändelse borde också tänka på att det finns muslimer som inte väljer denna "utväg". En bekant irakisk flykting, S., kämpar för asyl. Han är rädd att om han återvänder kommer shiamilisen att utkräva hämnd för att han samarbetade med amerikanerna. S. berättade att en representant för en frikyrkoförsamling (tydligt en mindre nogräknad pastor) lovade S. arbete och bostad, och därmed en säker väg till uppehållstillstånd, om han ville ansluta sig till

Migris utredning verkar däremot utgå från tanken på religiös tro som ett psykologiskt tillstånd som kan underkastas objektiv granskning av en utomstående part.

församlingen. S. avvisade erbjudandet. Han är ingalunda en fanatisk muslim, han är inte ute efter att omvända någon, men hans tro är djup och personlig – och har av allt att döma fördjupats under hans tid i Finland.

Om Migri tror att muslimernas omvändelse är opportunistisk så borde den ha desto större respekt för asylsökande som inte vill byta religion. Men någon sådan reaktion har man inte kunnat märka. Maximal misstro gäller över hela linjen. Anledningen till att många finländare har så svårt att sätta tilltro till muslimers omvändelse är kanske att vi har förlorat sinnet för vad en religiös livshållning kan betyda i en människas liv.

Vem har en djup relation till kristendomen?

Det är en förenkling att tänka att de omvändas motiv inte är genuina även om de är en reaktion på deras nuvarande belägenhet. Det finns kanske när allt kommer omkring något i kristendomen som kan tilltala människor när de kommer i närmare kontakt med den. En flykting som blir väl mottagen i en församling kommer att tilltalas av vad hon uppfattar som ett kristet förhållningssätt och vill kanske själv ansluta sig till gemenskapen. En omvändelse kan över huvud taget vara uttryck för en önskan att integrera sig i det samhälle man hoppas få bo i. Än där för oäkta? I alla händelser har dessa personer troligen en djupare relation till kristendomen än de första finner som enligt traditionell historieskrivning döptes vid Kuppis källa.

(En annan irakisk flykting jag känner, som omvänt sig till kristendomen, förklarar att hans bästa vän i barn-domen var en mandé, dvs vännen tillhörde en gnostisk trosriktning som i Irak ofta förbinds med kristendomen. Tyvärr är det omöjligt att ansluta sig till mandeismen, så kanske han valde kristendomen för att det är det närmaste han kan komma.)

I det rättsfall jag diskuterade i inledningen fann domstolen att asylsökarens insikter i kristen dogmatik var ytliga. Hen har visserligen gått i skriftskola, deltagit i gudstjänster och bibelgrupper, och vittnen säger att hens övertygelse förefaller äkta, men vittnesmålen är enligt domstolen inte övertygande. Domstolen finner det vidare oklart hur asylsökarens kristna övertygelse visar sig i vardagen. (Här vill man ju fråga sig hur lätt man i var-

dagen kan få syn på våra "vanekristnas" engagemang.) Det djupaste misstaget är föreställningen att kristen tro handlar om att leva upp till givna måttstockar. Jesus kritiserade fariséerna för att de vägde andras fromhet mot sin egen. Han skapade en ny trossyn. Ur ett kristet perspektiv handlar gudstro om en personlig relation till Gud, en relation som inte går förlorad hur mycket man än försyndar sig och negligerar sitt trosliv. Det är den tematiken som blir belyst i liknelsen om den förlorade sonen.

Malena Björkgren har i essän "Samtal om tro i misstrons rum" fångat in skillnaden mellan ett förtroligt samtal om Gud och Migris intervju i vilken man försöker utreda om den asylsökandes kristna tro är äkta. (I Jenny Wiik, Siv Skogman och Linda Bäckman, red.: *We See You – berättelser och vittnesmål.*) Björkgren citerar en vän till henne som är asylsökande:

"Tron är en sak mellan Gud och mig. Jag vill inte vända ut och in på min tro i en förhållningssituation. Jag vill inte att min tro ska bli en bricka i en process. Och jag vill inte att någon tror att jag använder tro för att få asyl. Jag vill inte att Gud tror det."

Ett förtroligt samtal tar kanske formen av en berättelse om vad tron betyder för en själv, ett utprövande av hållning, frågor om saker som förbryllar en, bekännelser om tvivel eller tillkortakommanden osv. Det baserar sig på ett existentiellt engagemang mellan två individer som är redo att öppna sig för och lyssna på varandra. (De behöver inte dela samma tro.) Ett samtal är inte ett personlighetstest, en teologisk debatt eller ett polisförhör. Här handlar det inte om någon bevisning, här finns ingen vinnare eller förlorare, inga framgångar eller misslyckanden. Migris utredning verkar däremot utgå från tanken på religiös tro som ett psykologiskt tillstånd som kan underkastas objektiv granskning av en utomstående part. Man föreställer sig att bedömarens förmåga att fastslå huruvida tillståndet föreligger eller inte baserar sig på i förväg fastslagna måttstockar. Man beaktar inte att bedömarens förhållande både till religionen och till den undersökta personen måste spela en avgörande roll i sammanhanget.

Givetvis har tron ett förståelseinnehåll, liksom också kärleken till en annan människa. Om man inte kan säga något om sin tro blir det oklart vad man handlar om – liksom det blir oklart vem jag tror mig älska om jag inte kan säga något om personen i fråga. Men här rör det sig om trons eller kärlekens förutsättningar. När förutsättningarna väl är uppfyllda kan man inte på ett liknande sätt pröva trons eller kärlekens äkthet. I en viss mening existerar denna fråga inte utanför den enskildas relation till Gud eller den inbördes relationen mellan de älskande.

Lars Hertzberg är professor emeritus i filosofi vid Åbo Akademi

